

VÄSTERÅS STAD

KULTUR- IDROTTS- OCH FRITIDSNÄMND

Jan Melander
nämndstrateg
021/392445

2008-10-08

Bildande av kulturresevatet Gäddeholms herrgård i Irsta sn, Västerås kommun, Västmanlands län

Beslut

Västerås stad beslutar med stöd av 7 kap 9 § miljöbalken att förklara del av fastigheterna Gäddeholm 2:1, och Limsta 1:1, samt Trådarön 1:44 och Trådarön 1:19 som kulturresevat. Resevatets gräns anges på bifogade karta 1. Resevatets namn skall vara Gäddeholms herrgård.

För att trygga syftet med kulturresevatet beslutar Västerås stad med stöd av 7 kap 5, 6 och 30§§ i miljöbalken att nedan angivna föreskrifter, under rubriken Resevatsföreskrifter, skall gälla för resevatet. Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) fastställer Västerås stad bifogad skötselplan, benämnd Kulturresevatet Gäddeholms Herrgård Skötselplan.

Förvaltare av kulturresevatet är Tekniska nämnden, Västerås stad.

Tillsynsansvarig är Kultur-, idrotts- och fritidsnämnden, Västerås stad

Syfte med resevatet

Syftet med kulturresevatet är att

- bevara och vårda ett värdefullt kulturlandskap vid Mälaren.
- bevara och vårda en lantegendom med en herrgårdsanläggning, park, trädgård och bostadsbyggnader från mitten av 1500-talet och framåt samt ekonomibyggnader från 1800-talet och 1900-talets första hälft.
- bevara och vårda ett landskap präglad av det jordbruk som bedrivits från 1500 – talet fram till idag där huvudinriktningen hela tiden varit boskapskötsel som kompletterats med åkerbruk
- kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bibehålls
- värna Gäddeholms industrihistoria med lämningar av tre generationer tegelbruk från 1600-talet och framåt.

- bevara och vårda det bitvis småbrutna jordbrukslandskapet och lämningarna som vittnar om tidigare bruk och markanvändning
- bevara och vårda de betesmarker, strandängar och vassområden som av tradition hävdats och som är viktiga för fågellivet.
- bevara och utveckla de biologiska värden som är knutna till den odlingshistoriska markanvändningen och de värdefulla trädklädda betesmarkerna och ädellövskogarna
- förmedla en förståelse för jordbrukslandskapets utveckling i ett historiskt sammanhang
- främja rekreation och friluftsliv och vara en källa till kunskap och inspiration för besökarna

Syftet med reservatet ska tryggas genom

- att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse vårdas med traditionella material och metoder
- att det bedrivs en skötsel som grundas på den odlingshistoriska markanvändningen, d.v.s. för trakten representativt åkerbruk, skogsbruk och betesdrift
- att det ges goda förutsättningar för fortlevnaden av växt- och djursamhällen med arter, vilka i ett historiskt perspektiv är representativa för denna typ av välhåvdade jordbrukslandskap
- att synliggöra kulturhistoriska spår och lämningar från olika tider
- att besökarna genom olika informationsinsatser ska få tillgång till kunskap om de kulturhistoriska värdena och naturvärdena
- att herrgårdens park och trädgård hävdas

Reservatsföreskrifter

A. Inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken är det inom reservatsområdet, utöver vad som gäller i lagar och förordningar, inte tillåtet att:

- skada eller ta bort kulturelement som hägnadssystem, odlingsspår, stig- och vägsystem, terrasser, stentrappor, husgrunder eller andra lämningar efter tidigare verksamheter i området
- bygga om eller förändra byggnader exteriört så att byggnadernas kulturhistoriska värde påverkas. Byggnadsantikvarisk expertis ska anlitas vid all planering av reparationer, underhåll eller förändring av byggnaderna och genomförande av planerade åtgärder för att säkerställa att dessa samverkar med byggnadernas kulturhistoriska värden. En

byggnadsvårdsplan ska utarbetas där preciseringar formuleras för hur kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska skyddas och hanteras.

- anlägga ny väg, med undantag för väg väster om Råmarbo enligt översiktsplan ÖP 60 samt väg norr om Trådarön enligt ÖP60, se karta 3
- bedriva täktverksamhet, spränga, anordna upplag, övertäcka, gräva, dika, schakta, utfylla eller tippa avfall eller massor
- spridning av konstgödsel och bekämpningsmedel ska ske på sådant sätt att det inte hamnar i åkerrenar, naturbetesmarker eller i öppna diken
- upplåta mark för camping, husvagnsuppställning eller etableringsplats
- ändra vägarnas karaktär inklusive vägbredd, beläggning och dragning
- uppföra ny byggnad eller anläggning så som väg, vindkraftverk, torn, bro, spång, brygga, mast, antenn, luftledning
- riva befintliga byggnader
- avverka skog, gallra, röja eller vidta annan skogsvårdande åtgärd i av Skogsstyrelsen utpekade nyckelbiotoper och objekt med naturvärden utan Skogsstyrelsens godkännande
- att odla gran, lövträd eller energigrödor (salixarter mm) på mark som klassas som jordbruksmark

Västerås stad kan efter ansökan medge undantag enligt 7 kap 7§ miljöbalken från föreskrifterna under A, om särskilda skäl föreligger.

B. Förpliktelse att tåla intrång

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna att tåla följande intrång med stöd av 7 kap 6§ miljöbalken.

- utmärkning av reservatet
- anläggning för besökande såsom P-plats, vandringsled, stängselgenomgångar, utmärkningar av forn- och kulturlämningar och vandringsstigar, rastplatser, fågeltorn, informationstavlor, samt uppställning av sopbehållare
- skötsel av området enligt gällande skötselplan
- underhåll och vård av bebyggelse, gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande, tuvfräsning, odling
- dokumentation och uppföljning av bevarandearbetet

C. Ordningsföreskrifter

Med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas inom reservatet, är det utöver vad som annars gäller inte tillåtet:

- att framföra motorfordon utanför väg och P-plats
- att tälta, sätta upp vindskydd eller ställa upp husvagn

- att i naturen samla, gräva upp, plocka eller skada växter, mossor, lavar eller insekter
- att under fåglarnas häckningstid, 1/4 - 15/7, beträda strandängen samt vassområdet inom Trådarängsområdet. Undantaget är särskilt markerade besöksområden (fågeltorn, gångväg och gömsle). Tillåtna områden markeras på karta 4 och i terrängen.
- att göra upp eld annat än på anvisad plats
- att sätta upp skylt, affisch, eller annan jämförbar anläggning eller göra inskrift utan reservatsförvaltarens tillstånd
- att medföra okopplad hund

Undantag från föreskrifterna A och C

Ovanstående föreskrifter under A och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel samt för att tillgodose ändamålet med reservatet och uppföra anläggningar såsom utkikstorn, informationsplatser, p-platser, vandringsstigar mm knutna till reservatet. Föreskrifterna utgör inte heller hinder för att bedriva jordbruk och boskapsskötsel eller för normalt underhåll av befintliga vägar och ledningar. Föreskrifterna utgör inte heller hinder mot att bedriva jakt enligt gällande jaktarrenden. Föreskrifterna utgör inte heller något hinder mot fiske.

Lagårdsbyggnaden i brukningscentrum får moderniseras för att tillgodose de krav som ställs på djurhållningen genom annan lagstiftning. Alternativt får ny lagårdsbyggnad placeras i brukningscentrum. Denna ska i sådant fall vara anpassad till kulturmiljön vad gäller placering, utformning, material och färgsättning

I reservatets östra del får ny väg, enligt antagen översiktsplan ÖP60, anläggas som ska förbinda de södra bostadsområdena med bostadsområdena nordöst om kulturreservatet. Vägen ska förläggas på åkern väster om den åsrygg som finns norr om torpet Råmarbo, se karta 3. Stenmuren, som avgränsar åkern från åsryggen, ska ligga kvar orörd öster om vägen.

I reservatets norra del får ny väg anläggas enligt översiktsplan ÖP60. Vidare får ny gång- och cykelväg anläggas i norr, enligt översiktsplan ÖP60, för att förbinda Gäddeholm med staden.

En småbåtshamn, enligt översiktsplan ÖP60, får anläggas sydost om tegelbruksområdet vid Lerdalen för att gynna det rörliga friluftslivet. Detta hanteras i laga ordning genom detaljplanehantering. På området för tegelbruket får vinteruppställningsplats för båtar anordnas. Under tiden 0515 – 0915 får det inte finnas material från båtuppställningen på öppna ytor inom området. Husgrundsresterna ska avgrusas och synliggöras. Åtgärderna kräver tillstånd enligt Kulturminneslagen.

Skälen för beslutet

Ett säkerställande av miljön kring Gäddeholms herrgård är en förutsättning för att det ska vara möjligt att utveckla nya bostadsområden enligt den antagna översiktsplanen för Gäddeholm, ÖP60. Enligt denna anges att ett kulturresevat ska bildas kring herrgården för att bevara de öppna betade markerna och strandängarna. Gränsen för kulturresevatet är lagd så att det ska inbegripa näst intill alla de öppna jordbruksmarker som finns redovisade på kartor över egendomen från 1684 och 1725. Dessa karteringar är dels gjorda för att bekräfta en omarrondering av egendomen som genomfördes 1596, dels antagligen som en förberedelse för skapandet av fideikommisset. Området kring Onsholmen har undantagits då det, i samråd med länsstyrelsen, bedömts att det pedagogiska värdet av att hålla ihop det med den övriga inägomarken inte var tillräckligt starkt.

Kulturresevatet ska ge ett långsiktigt skydd för det kulturhistoriskt värdefulla område som är kärnan i det gamla fideikommisset Gäddeholm. Ett annat huvudsyfte med kulturresevatet är att friluftsvärderna i området ska utvecklas till gagn för Västeråsare och Gäddeholmsbor. Kulturresevatet kommer att vara en del i ett större sammanhängande natur- och rekreationsområde längs Mälarstranden. Området från Hässlö längs Mälarstranden till Gäddeholm och på Björnön kommer att erbjuda ett varierat och innehållsrikt rekreationsområde. Resevatet ska även ge förutsättningar för ett aktivt brukande av åker, äng och djurskötsel. Detta ger grunden för ett bevarande av kulturvärdena inom området som skapats genom det aktiva brukandet av marken genom århundradena.

Gäddeholms herrgård med omgivande odlingsmarker utgör ett framträdande exempel på det herrgårdslandskap som är vanligt i Mälardalen. Analyser av kartor och landskapet visar att de öppna markerna kring herrgården har kvar samma karaktär som när flera gårdar slogs samman i slutet av 1500-talet och säteriet utvecklades under 1600-talet. Den långa kontinuiteten av betesdrift och odling ger goda förutsättningar för att ge en inblick i hur kulturlandskapet titt sig från 1500-talet till 1900-talet. Det finns för närvarande i Sverige inga liknande områden som är skyddade som kulturresevat.

Ärendets handläggning

Bildande av ett kulturresevat kring Gäddeholms herrgård aktualiserades i samband med att Västerås stad köpte egendomen med avsikten att omvandla delar av den till nya bostadsområden. För att skydda de kulturhistoriska värdena föreslogs att ett kulturresevat inrättas som omfattar kärnområden i fideikommisset.

En kulturhistorisk undersökning genomfördes för att säkerställa vilka värden som finns. Denna har kompletterats med utredningar om naturvärdena. Utifrån dessa underlag har sedan föreskrifter och en skötselplan utarbetats. Samråd har skett med länsstyrelsen för att säkerställa att resevatets föreskrifter och omfattning är i samklang med de identifierade värdena. Ett remissamråd har även skett med berörda sakägare och berörda myndigheter och verksamheter. Detta har resulterat i revideringar i det ursprungliga förslaget för att tillgodose

de konstruktiva påpekanden som framkom. Synpunkterna finns redovisade i en särskild skrivelse.

Administrativa data

Län: Västmanland

Kommun: Västerås

Socken: Irsta

Läge: x 6604525, y 159006

Areal: 393 ha

Fastigheter: Gäddeholm 2:1, Trådarön 1:19, Trådarön 1:44, Limsta 1:1, Gäddeholm 2:71, Gäddeholm 2:77

Sakägare: Västerås stad; Gäddeholms AB; Arrendator av jordbruksmarken; Jakträttsinnehavare; Fiskerättsarrendator

Gränsmarkering: Gränsmarkering ska följa svensk standard SIS 0315 22.

Förvaltare: Västerås stad

Tillsyn: Västerås stad

Skötselplan

Till beslutet hör "Kulturreservatet Gäddeholm herrgård. Skötselplan" med de mål och riktlinjer som där framgår. Som underlag för denna är "Kultur - och naturvärdesanalys över Gäddeholms blivande kulturreseptat" skriren. Båda dokumenten är framtagna av AKT Landskap på uppdrag av Västerås stad.

De byggnader som ingår i reservatet är de som hör till fastigheterna inom reservatets gränser. De finns dokumenterade och utvärderade genom byggnadsinventeringar gjorda genom Västerås stads försorg. Skötsel av byggnaderna ska ske enligt bestämmelserna i reservatsföreskrifter A. En byggnadsvårdsplan ska tas fram för byggnaderna som är vägledande vid tolkning av reservatsbestämmelsen under A.

Utifrån skötselplanerna utformas åtgärdsplaner för hela kulturreseptatet Gäddeholm. Dessa beslutas, utarbetas och revideras löpande av ansvarig nämnd. Skötselplanen ska följas upp genom att åtgärdsplanernas genomförande kontrolleras årligen i oktober. De långsiktiga målen för reservatet följs upp vart tredje år i samband med uppföljningen av åtgärdsplanerna.

Gäddeholms historia

Den historiska utvecklingen finns beskriven i "Gäddeholm - En kulturhistorisk utredning" av Christopher Zetterberg 2004.

Gäddeholms äldsta historia inbegriper en stor fornborg i den norra delen av egendomen. Vidare finns några enstaka gravar, stensättningar samt en

dokumenterad järnåldersboplats invid Råmarbo. Under medeltiden fanns tre kända byar – Vassbo, Sylta och Håbacka. Dessa införlivades med Gäddeholms gård i slutet av 1500 – talet för att det skulle vara möjligt att bilda en herrgård med tillräckligt mycket mark. Fornlämningarna är redovisade på karta 5

De medeltida skeendena på Gäddeholms gård är mycket oklara. De medeltida kryssvalven i källaren till den norra byggnaden visar att byggnaden, som var uppförd här tidigare, var av hög kvalitet och påkostad. Detta förutsätter en ägare med god ekonomi och att gården var av betydelse. Gäddeholms dokumenterade ägarhistoria börjar på 1560-talet när Gabriel Kristiernsson Oxenstierna lät bygga den västra huvudbyggnaden. Denna har föregåtts av minst en äldre byggnad. Gården ärvdes mellan olika släkter, innan den kom i familjen Cronstedts ägo 1733. 1746 ombildades säteriet till fideikommiss. Gården var huvudsakligen inriktad på djuruppfödning, men hade från 1700-talet även en omfattande tegeltillverkning. Denna avslutades i mitten av 1900-talet. På gården bedrevs även omfattande sågverksamhet, trädgårds- och fruktodlingar samt mejeri och kvarnverksamhet. Västerås stad köpte fideikommissaktiebolaget 2003 i avsikt att bygga nya bostadsområden inom egendomen.

KULTURRESERVATET GÄDDEHOLMS HERRGÅRD SKÖTSELPLAN

Inledning

Denna skötselplan för kulturresevat Gäddeholms herrgård ska läsas tillsammans med reservatsbeslutet samt Kultur – och naturvärdesanalys över Gäddeholm, där beskrivning av de olika områdena återfinns. Skötselplanen har utarbetats av AKT Landskap år 2007 samt reviderats efter remisshantering under 2008. Skötselplanen fastställdes av Västerås stads kommunfullmäktige den 2008-11-06, samtidigt som reservatet bildades. Till skötselplanen ska utarbetas en åtgärdsplan som revideras löpande. För detta svarar ansvarig nämnd.

Administrativa data:

Län: Västmanland

Kommun: Västerås

Socken: Irsta

Läge: x 6604525, y 159006

Areal: 393 ha

Fastigheter: Gäddeholm 2:1, Trådarön 1:19, Trådarön 1:44, Limsta 1:1

Sakägare: Gäddeholms AB; Arrendator av jordbruksmarken,
Jakträttsinnehavare, Fiskerättsarrendator

Gränsmarkering: Gränsmarkering ska följa svensk standard SIS 0315 22

Förvaltare: Tekniska nämnden

Tillsyn: Kultur-, idrotts- och fritidsnämnden

Kultur- och naturvärden

Landskapsbilden kring Gäddeholm är tydligt präglad av den herrgårdsbygd som växt fram här sedan 1600-talet och återspeglar den funktionella helhet som byggde upp ett gods fram till 1900-talet. Även om mycket har förändrats under åren finns ändå många strukturer kvar i landskapet som vittnar om storgodsets nyttjande av marken. Inriktningen på boskapsuppfödning krävde stora betesmarker vilket är tydligt i landskapet än idag.

De högsta kulturvärdena i landskapet kring Gäddeholms herrgård finns i helheten och i hur man genom de kvarvarande strukturerna i landskapet kan förstå hur de olika delarna samverkade för godsets försörjning. Vägarnas dragning, bebyggelsens placering med mangård, ekonomibyggnader, torp och

arbetarbostäder och industrilämningarna visar tillsammans hur ett storgods i Mälardalen fungerade.

Betesmarker med lång hävdkontinuitet, som Trådarängarna, innehar höga såväl kultur- som naturvärden. De betade strandängarna är de enda naturbetesmarker som finns kvar i landskapet kring Gäddeholm idag. Endast i få och fragmenterade områden förekommer ännu en hävdgynnad kärlväxtflora på torrare marker. Konnektiviteten (förbindelsen mellan olika objekt i landskapet) är därför extra viktig för att processer som spridning, pollination och djurförflyttningar ska kunna fortgå i landskapet som helhet. Skogsbyn, åkerholmar, gamla bebyggelseplatser, stenmurar, vägrenar och diken är av stor betydelse för binda samman de olika områdena, även om varje enskilt objekt i sig inte kan sägas hysa några högre naturvärden. Den rika förekomsten av ädellövskogsmiljöer runt Gäddeholm är en annan företeelse som betingar höga naturvärden i området. Drygt hälften av alla skogslevande rödlistade arter är knutna till ädla lövträd, varför det är av stor vikt att ädellövsmiljöer bevaras.

Kulturresevatet Gäddeholms herrgård är indelat i tre olika områden som speglar olika landskapstyper som delvis stått för olika delar av godsets produktion, men som naturligtvis är nära sammanlänkade och i godsets ekonomi fungerade som en helhet. Delområdena kan beskrivas med en rad nyckelmeningar:

Herrgårdslandskapet

- Mangårdens tydliga herrgårdsinramning med alléer, park och trädgårdar
- Vägarnas sammanstrålning vid mangården
- Mangårdens byggnader och relationen mangård – ladugård
- Industrilämningarna vid Lerdalen och Polhemsugnen
- Torp och arbetarbostäder
- Den gamla stenmuren som löper genom den tidigare hagmarken
- Engelska parken
- Övriga ädellövskogsmiljöer
- Grova solitärträd i solexponerade lägen, alléträd
- Strandskogsmiljöer

Trådarängarna – Sylta

- Markanvändningen – det öppna landskapet med betade strandängar har en lång kontinuitet
- Torpplatserna – i området har det legat torp redan på 1600-talet, vilket i stort sett endast fanns på sätesgårdar
- Öppenheten i landskapet ger upphov till vida utblickar
- Trådarängarna hyser en rik fågelfauna och hävdgynnad flora

- Åkerholmarna bidrar starkt till konnektiviteten i landskapet och innehåller en hög andel ädellövträd

Håbacka – Vassbo – Malmen – Råmarbo

- Bebyggelselämningarna på impedimenten
- Vägens ålderdomliga sträckning
- Torpen Malmen och Hultet samt gården Råmarbo
- Den gamla vägen från Malmen mot Vassbo och Råmarbo
- Stengärdesgårdarna som visar på äldre gränser i landskapet
- Håbacka gamla tomtplats med hävdgynnad flora
- Småskaligt odlingslandskap med lång kontinuitet vid Råmarbo

Syfte med reservatet

Syftet med kulturreseptatet är enligt reservatsbeslutet att bevara och vårda ett mycket värdefullt kulturlandskap vid Mälaren som utgörs av en lantegendom med herrgårdsanläggning från mitten av 1500-talet och 1700-talet och ett omgivande landskap präglad av 1600 - 1900-talets jordbruk. En viktig beståndsdel är Gäddeholms industrihistoria med lämningar av 3 generationer tegelbruk. I den norra delen av området finns strandängar och vassområden som är viktiga för fågellivet. Det finns inga liknande områden som är skyddade som kulturreseptat.

Reservatet ska förmedla en förståelse för landskapets utveckling i ett historiskt sammanhang. Kulturlandskapet skall vara källa till kunskap, inspiration, rekreation och friluftsliv. Genom olika informationsinsatser ska besökarna få tillgång till kunskap om de kulturhistoriska värdena och naturvärdena.

Den övergripande inriktningen på skötseln är

- att bedriva skötsel som grundas på den odlingshistoriska markanvändningen, d.v.s. för trakten och tiden representativt ängsbruk, åkerbruk, skogsbruk och betesdrift.
- att ge goda förutsättningar för fortlevnaden av växt- och djursamhällen med arter, vilka i ett historiskt perspektiv är representativa för denna typ av välhävda jordbrukslandskap.
- att bevara och synliggöra kulturhistoriska spår och lämningar från olika tider, utan att återföra vare sig landskapet eller bebyggelsen till ett äldre skede. Skötseln av reservatet ska gynna den biologiska mångfalden. Detta innebär fortsatt betesdrift och odling av öppna marker samt bete av ängs- och hagmarker.

Övergripande mål

De ekonomiska, funktionella, och sociala sambanden, men också kontrasten, mellan torp- och resurslandskapet och Gäddeholms herrgårdslandskap som kommer till uttryck genom vägnätet, markanvändningen och bebyggelsestrukturen, ska bibehållas och utvecklas så att den historiska helheten i godssystemet kan förstås och upplevas. Ett levande jordbruk skall upprätthållas. Bebyggelsens kulturhistoriska värden skall vårdas och underhållas.

Den ekologiska konnektiviteten mellan det storskaliga herrgårds- och odlingslandskapet och det mer småskaliga torp- och utmarkslandskapet skall bibehållas och utvecklas. Arealen ädellövdominerade lövskogar skall bibehållas eller öka. Andel ädellövträd och grova träd skall bibehållas eller öka. Förekomsten av typiska kärlväxt-, moss-, lav- och vedsvampsarter skall bibehållas eller öka. Den biologiska mångfalden skall bibehållas och utvecklas.

Detta innebär att

- det finmaskiga vägnätet som uttrycker relationerna inom godssystemet ska kunna brukas och även fortsättningsvis fungera som ett småskaligt kommunikationssystem. Det ålderdomliga vägnätets anpassning till terrängformer och historiska markslagsgränser skall värnas så att upplevelsen av de historiska förutsättningarna och sambanden inte vidare försvåras.
- de stigar som löper genom området skall fortsatt hållas öppna och framkomligheten skall inte försvåras så att funktionerna som spridningskorridorer inte försämrats
- betade områden skall fortsatt betas
- odlingsmarken skall fortsatt brukas
- spridning av konstgödsel och bekämpningsmedel ska ske på sådant sätt att det inte hamnar i åkerrenar, naturbetesmarker eller i öppna diken
- herrgårdsbebyggelsen samt övrig bebyggelse skall underhållas och vårdas med kulturhistoriskt riktiga metoder och material
- bebyggelselämningar efter tidigare bebyggelse skall tydliggöras
- småbiotoper i landskapet skall gynnas och vårdas. Vägrenarna längs det grusbelagda vägnätet kan fungera som reträttplatser och spridningskorridorer för ett flertal växter och djur och bidrar till konnektiviteten i landskapet.

Mål för Herrgårdslandskapet

Den rumsliga organisationen, den sociala symboliken, samt de historiska, funktionella och ekologiska sambanden inom Gäddeholms herrgårdslandskap skall fortsatt vara möjliga att förstå och uppleva. Bebyggelsen med omgivande trädgårdar, alléer och parkanläggningar är centrala och mycket viktiga delar av kulturmiljön.

Herrgårdslandskapets karaktärsgivande och kulturbärande landskapselement som ädellövskogsbestånd, gamla, grova solitärträd samt alléer av ädellövträd, åkerholmar och öppna diken ska värnas och utvecklas.

Detta innebär att

- landskapselementen skall även fortsättningsvis utgöra goda livsmiljöer, reträttplatser och spridningsvägar för olika organismgrupper i odlingslandskapet
- herrgårdslandskapets halvöppna övergångszoner mellan öppen mark och skog skall bibehålla sin karaktär och dess rika bestånd av solitärträd och alléer skall värnas och i möjligaste mån hållas ljusexponerade så att arter knutna till dessa miljöer kan fortleva i fortsatt livskraftiga populationer
- området närmast herrgårdsbebyggelsen hålls öppen och buskar och sly av igenväxningskaraktär hålls undan
- den öppna odlingsmarken skall fortsatt brukas som åkermark alternativt betas
- öppna vattendrag/diken får inte läggas igen
- åkerholmar skall skötas genom röjning eller bete. Lövträd, särskilt ädellövträd, skall gynnas
- de vida utblickarna och långa siktlinjerna bör stärkas och eventuella ingrepp i landskapet bör utformas på ett sådant sätt att utblickarna och siktlinjerna inte bryts eller förminskas
- en del skötselinsatser i form av bortröjning och gallring av främst gran men även lövträd kan krävas i ädellövskogsområden för att undvika att ädellövträd konkurreras ut, död ved lämnas kvar
- skogsbrynen sköts genom kontinuerlig röjning eller betas
- grova vidkroniga träd friställs

Delmål Engelska parken

Engelska parkens ursprungliga ideal och dess gestaltning med slingrande stigar och ädellövträd med stort insläpp av ljus skall kunna upplevas och vara begriplig. Kontakten med herrgården skall vara tydlig. Förutsättningarna för rödlistade arter skall bibehållas.

Detta innebär att

- stigen och andra strukturer skall tydliggöras
- träd och buskar av igenväxningskaraktär röjs
- variationen av trädslag bibehålls och vissa yngre träd behålls för att säkerställa återväxt
- grova döda, stående träd lämnas. Liggande död ved sparas. Där framkomligheten eller parkens begriplighet kräver det flyttas död ved åt sidan.
- granplanteringen i anslutning till parken tas bort

Delmål Tegelindustrin

Tegelindustrins förutsättningar skall vara begripliga och skapa förståelse för hur olika delar av ägorna användes för tegelindustrins räkning. De lämningar som återfinns på platsen kring det gamla tegelbruket vid Lerdalen skall vara tydliga.

Detta innebär att

- vägarnas dragning mellan tegelbruket, dammarna och lertäkterna skall tydliggöras
- det gamla järnvägsspåret som forslat lera från dammarna vid Råmarbo skall tydliggöras och märkas ut.
- marken vid Lerdalen röjs från vegetation där vegetationen döljer bebyggelselämningar och lämningar från tegelbruket

Mål för Trådarängarna - Sylta

Hävdkontinuiteten i strandängarna norr om herrgården skall bibehållas. Andel hävdgynnad flora skall öka. Förutsättningar för en rik fågelfauna skall bibehållas eller öka. En blå bård mellan vassar och strandäng skall finnas längs minst 80 % av gränsen mellan vass och strandäng. Vassbältet utanför strandängen skall innehålla en mosaikartad struktur med laguner och kanaler. Strandäng och vassbälte skall hållas fria från träd och buskar förutom i anslutning till holmar. Lågstartzonen ska eftersträvas innanför högstartzonen.

Detta innebär att

- strandängarna med vassbältet betas årligen med ett tillräckligt betestryck alternativt slås
- vassfräsning tillämpas för att skapa en blå bård och möjliggöra tillfälliga översvåmningsytor
- tuvfräsning krävs för att skapa en lågstartzon

Delmål åkerholmar och impediment

Åkerholmar och impediment med tidigare bebyggelseplatser skall göras tillgängliga och hållas öppna och fria från igenväxning. Bebyggelselämningar skall tydliggöras.

Detta innebär att

- bestånden sköts genom röjning och/eller bete
- grova träd och ädellövträd gynnas genom röjning av undervegetation

- träd, buskar och övriga växter som vittnar om att platsen tidigare varit bebyggd bevaras

Delmål sumpskogarna

Sumpskogarnas naturskogskaraktär bibehålls och utvecklas

Detta innebär att

- bestånden får utvecklas fritt
- bestånden får ej dikas och hydrologin får ej ändras

Mål för Håbacka – Vassbo – Malmen – Råmarbo

Landskapets historiska tidsdjup och långa kontinuitet i bosättningar och markutnyttjande ska i möjligaste mån vara synligt och begripligt. Skogens kulturbetingade biologiska arv ska värnas. Landskapets övergångszoner i skogsbrynen innehållande ett lövskogsbestånd i kantzonen längs den gamla inägomarken ska värnas genom att hållas öppna och glesa för att gynna den hävdberoende biologiska mångfald som har utvecklats samt för förståelsen av hur de naturgivna förutsättningarna hänger samman med de historiska hävdformerna. Förutsättningar för en rik ängs- och hagmarkflora skall öka i de öppna betade markerna och på impedimenten.

På impedimenten syns idag bebyggelselämningar från gamla gårdar och i gränsen mellan åkermark och skog syns rester av hägnader. Dessa impediment är idag de platser som hyser den största andelen ängs- och hagmarksflora. Tillsammans med de betade skogsbrynen spelar de en viktig roll för många växt- och djurarter i dagens odlingslandskap.

Detta innebär att

- bebyggelselämningar skall tydliggöras och vara begripliga, sly och buskar ska hållas undan
- röjning av buskar och sly kan behövas även i övrigt. Vissa blommande buskar sparas
- äldre grova ädellövträd som stått öppet bevaras. Även andra fristående träd eller grupper av björk bevaras. Rekrytering av nya jätteträd prioriteras.
- den öppna f d åkermarken betas med naturvårdsinriktad betesdrift tills grässvålen är väl avbetad, alternativt med slåtter, på impediment och gamla tomtplatser
- skogsbrynen betas eller röjs regelbundet. Utöka beteshagarna så att större delen av skogsbrynen/skogen kan ingå i hägnaderna.

Skötselområden

Ansvar för skötsel av reservatet ligger hos förvaltaren av reservatet. Förvaltaren kan sedan anlita olika utförare. Ägaren till reservatet har ett eget ansvar för skötseln av skogsmark och byggnader.

Område	Markslag	Skötselåtgärd Engångsåtgärd	Skötselåtgärd Regelbundet	När
0	Bland-/ barrskog		Skogsskötsel med naturhänsyn	Vid behov
1	Odlat markområde		Åkerbruk/ bete	Årligen
2	Engelsk park	Röjning/ återställande	Underhåll	Vid behov
3	Allé/ Solitärträd		Markområdet runt träden hålls fritt från igenväxande vegetation	Vid behov
4	Strandäng	Vassfräsning/ Tuvfräsning	Bete/ slåtter	Årligen
5	Ädellövskog slutet		Viss gallring av främst gran	Vid behov
6	Ädellövskog öppen	Röjning	Röjning Bete	Vid behov
7	Öppen gräsmark	Röjning	Bete/ slåtter	Årligen
8	Bebyggelse	Underhåll		Vid behov
9	Sumpskog/ Vattenpåverkad miljö	Ingen	Ingen	Vid behov
10	Herrgårdsbebyggelse		Underhåll	
11	Park/ Trädgård	Röjning/ återställande	Underhåll	Årligen / Vid behov
12	Industrilämningar	Röjning	Röjning	Vid behov
13	Skogsbyn	Röjning	Röjning/ Bete	Vid behov/ Årligen
14	Vatten			
15	Vass	Vassfräsning	Bete	Årligen
16	Gammal väg		Håll fri från igenväxande vegetation	Vid behov
17	Övrigt		Landskapselement och småbiotoper vårdas och underhålls	Vid behov

